

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

จากกรณีที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 219 วรรคสาม และระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2550 กำหนดให้ศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาคมีอำนาจในการพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น โดยใช้ช่วงเวลาประกาศผลการเลือกตั้งเป็นเกณฑ์ในการใช้อำนาจดังกล่าว กล่าวคือ หากเป็นกรณีที่ยังไม่ประกาศผลการเลือกตั้งให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะพิจารณาและวินิจฉัยชี้ขาดได้เอง แต่หากเป็นกรณีประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว ให้เป็นอำนาจของศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาคเป็นผู้พิจารณาและวินิจฉัยชี้ขาด โดยกำหนดให้คำวินิจฉัยขององค์กรทั้งสองดังกล่าวต่างเป็นที่สุดทั้งสองกรณี จากบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นการกำหนดให้องค์กรตุลาการและองค์กรอื่นซึ่งมิใช้องค์กรตุลาการต่างมีบทบาทและอำนาจในการพิจารณาและวินิจฉัยชี้ขาดคดีการเลือกตั้งท้องถิ่น ซึ่งเป็นคดีที่มีมูลเหตุมาจากปัญหาหรือข้อโต้แย้งอันเนื่องจากการจัดการเลือกตั้งตามหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย แบบกระจายอำนาจปกครอง

จากการศึกษาวิเคราะห์บทบัญญัติของกฎหมายประกอบแนวคำวินิจฉัยของศาลในคดีการเลือกตั้งท้องถิ่นที่ผ่านมา ภายใต้หลักแนวคิดทฤษฎีในทางกฎหมายมหาชน ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาทางกฎหมายบางประการ และแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว เกี่ยวกับการใช้สิทธิทางศาลและเขตอำนาจศาลในการพิจารณาคดี ในคดีการเลือกตั้งท้องถิ่นของศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาค ตามที่ผู้เขียนได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 2 - 4 สรุป ดังนี้

ประการที่หนึ่ง ปัญหาเกี่ยวกับการใช้สิทธิทางศาลกรณีสิทธิในการยื่นคำร้องต่อศาลแบ่งออกเป็น 2 กรณี ได้แก่ สิทธิในการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง และสิทธิในการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ตรวจสอบคำสั่งหรือมติของคณะกรรมการการเลือกตั้ง สืบเนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 239 กำหนดให้สิทธิในการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้มีการเลือกตั้งใหม่และเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งเป็น

อำนาจเฉพาะของคณะกรรมการการเลือกตั้ง หากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งประสงค์จะขอใช้สิทธิทางศาลโดยการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ตรวจสอบการเลือกตั้งย่อมไม่อาจกระทำได้ เนื่องจากขัดต่อรัฐธรรมนูญและไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายใดที่บัญญัติให้สิทธิแก่ประชาชนในกรณีดังกล่าว แม้ว่าตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 จะกำหนดให้สิทธิแก่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้งสามารถตรวจสอบการเลือกตั้งโดยทำเป็นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งตามมาตรา 102 อย่างไรก็ตาม การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งจะมีคำสั่งรับหรือไม่รับเรื่องที่คัดค้าน ยังคงเป็นอำนาจเฉพาะของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะพิจารณาและสั่งการได้เอง หากคณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งไม่รับเรื่องที่คัดค้าน หรือมีคำสั่งรับเรื่องที่คัดค้านไว้แล้ว แต่ให้ยกคำร้องในภายหลัง คำวินิจฉัยดังกล่าวย่อมเด็ดขาดและถึงที่สุดในระดับของคณะกรรมการการเลือกตั้ง แล้วแต่กรณี ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งไม่สามารถใช้สิทธิทางศาลเพื่อตรวจสอบการเลือกตั้ง รวมถึงตรวจสอบการกระทำของคณะกรรมการการเลือกตั้งในเรื่องดังกล่าวต่อไปได้อีก หากพิจารณากฎหมายของต่างประเทศ จะเห็นว่า ประเทศอังกฤษกำหนดให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือกตั้งมีสิทธิร้องคัดค้านการเลือกตั้งโดยทำเป็นคำร้องคัดค้านยื่นต่อศาลเลือกตั้ง (Election Court) ได้โดยตรง ในขณะที่ประเทศสหรัฐอเมริกา: มลรัฐแคลิฟอร์เนียกำหนดให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิร้องคัดค้านการเลือกตั้งได้โดยยื่นคำร้องต่อศาล Superior Court และในประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส กำหนดให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งทุกคนในเขตเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้ง เป็นผู้ที่มีสิทธิฟ้องคดีการเลือกตั้งท้องถิ่นต่อศาลปกครองได้เช่นเดียวกัน

นอกจากนี้ ในกรณีที่ยังไม่ประกาศผลการเลือกตั้ง การกำหนดให้คำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งเป็นที่สุด ถือเป็นเรื่องที่มีผลกระทบร้ายแรงต่อสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน และขัดต่อหลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของภายใต้หลักนิติรัฐ โดยเฉพาะหลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนทางศาล รวมถึงหลักการตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐเกี่ยวกับความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำดังกล่าว

ประการที่สอง ปัญหาเกี่ยวกับการใช้สิทธิทางศาลกรณีสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งศาลสืบเนื่องจากกรณีที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 239 วรรคสี่ กำหนดให้คำสั่งศาลอุทธรณ์รวมถึงศาลอุทธรณ์ภาคเป็นที่สุด เมื่อพิจารณาถึงขั้นตอนการดำเนินคดีเริ่มตั้งแต่การยื่นคำร้องไปจนถึงการวินิจฉัยชี้ขาดคดี กำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจของศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาคเพียงศาลเดียว และหากศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคมีคำสั่งอย่างใดแล้ว คำสั่งศาลดังกล่าวย่อมเป็นที่สุด คู่ความไม่มีสิทธิโต้แย้งหรืออุทธรณ์ไปยังศาลที่สูงกว่าเพื่อขอให้

ทบทวนแก้ไขคำวินิจฉัยดังกล่าวได้ จึงเป็นลักษณะการดำเนินกระบวนการพิจารณาและตัดสินคดีโดยศาลเพียงศาลเดียว

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าว หากการพิจารณาและวินิจฉัยคดีของศาลเกิดความผิดพลาดหรือมีข้อบกพร่อง ประกอบกับคู่ความไม่มีสิทธิโต้แย้งหรืออุทธรณ์คำวินิจฉัยไปยังศาลที่สูงกว่าเพื่อขอให้ทบทวนหรือแก้ไขคำวินิจฉัยดังกล่าวได้ ผลของคำวินิจฉัยย่อมกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน โดยเฉพาะสิทธิในกระบวนการยุติธรรมทางศาล จึงถือเป็นการขัดต่อหลักการทบทวนคำพิพากษาหรือคำสั่งศาล ซึ่งเป็นหลักในการแก้ไขข้อผิดพลาดหรือข้อบกพร่องที่อาจปรากฏในการทำคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลล่างโดยศาลที่สูงกว่า โดยเฉพาะการพิจารณาและวินิจฉัยคดีการเลือกตั้งท้องถิ่นที่ผ่านมานั้น พบว่า เกิดปัญหาในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการบังคับใช้และการตีความกฎหมายของศาล ซึ่งมีมาตรฐานที่แตกต่างกัน ทั้งในบางคดียังไม่เป็นไปหลักนิติวิธีในทางกฎหมายที่ถูกต้อง ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องกำหนดให้คำพิพากษาหรือคำสั่งศาลในคดีการเลือกตั้งท้องถิ่นได้รับการทบทวนและแก้ไข โดยสามารถใช้สิทธิอุทธรณ์ฎีกาไปยังศาลสูงสุดหรือศาลฎีกาได้ตามหลักการทบทวนคำพิพากษาหรือคำสั่งศาล และหลักการให้สิทธิอุทธรณ์ฎีกาอย่างใดก็ตาม การให้สิทธิดังกล่าวจะต้องมีการสร้างระบบการจำกัดสิทธิไว้ด้วย เพื่อเป็นการถ่วงดุลคดีที่มีความสำคัญอันควรได้รับการพิจารณาโดยศาลสูงสุด และเพื่อไม่ให้มีคดีค้างพิจารณาอยู่ในศาลมากจนเกินไป ซึ่งจะเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนโดยกระบวนการยุติธรรมทางศาลอย่างแท้จริง

ประการที่สาม ปัญหาความคลุมเครือของกฎหมายในการกำหนดเขตอำนาจศาลสืบเนื่องจากกรณีที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กำหนดให้ศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาคมีอำนาจพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น หากพิจารณาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ จะเห็นว่า อำนาจในการพิจารณาและวินิจฉัยคดีการเลือกตั้งท้องถิ่นของศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาค แบ่งเป็น 2 กรณี ได้แก่ อำนาจในการพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและอำนาจในการพิจารณาและวินิจฉัยคดีการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง สำหรับอำนาจในการพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งนั้น ไม่มีบทบัญญัติในมาตราใดของรัฐธรรมนูญและกฎหมายกำหนดค่านิยามไว้ชัดเจนว่า “คดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง” ต้องเป็นคดีลักษณะใด และมีหลักเกณฑ์หรือวิธีการในการใช้สิทธิทางศาลอย่างไร จึงทำให้เกิดความสับสนในเรื่องเขตอำนาจศาล ซึ่งมีผู้นำคดีที่มีปัญหาหรือข้อโต้แย้งในเรื่องดังกล่าวโดยเฉพาะการพิจารณาในคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งไปยื่นฟ้องต่อศาลปกครองสูงสุดและศาลอุทธรณ์ซึ่งเป็นศาลยุติธรรม ซึ่งศาลทั้งสองระบบต่างปฏิเสธที่จะรับคดีดังกล่าวไว้พิจารณาวินิจฉัย โดยให้เหตุผลว่า คดีไม่อยู่ในเขตอำนาจศาลตาม

กฎหมาย จึงถือเป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการใช้สิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมทางศาล ในประเด็นนี้ ผู้เขียนเห็นว่า การเลือกตั้งนั้น หมายถึง กระบวนการทั้งหลายในการจัดการเลือกตั้ง ตั้งแต่การประกาศให้มีการเลือกตั้ง การกำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง การออกประกาศหรือระเบียบต่าง ๆ การสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาดไปจนถึงการรับรองผลและประกาศผลการเลือกตั้ง ดังนั้น คดีที่มีปัญหาหรือข้อโต้แย้งในเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งเกิดขึ้นในกระบวนการดังกล่าว และอาจทำให้การเลือกตั้งนั้นมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม รวมถึงมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ถือเป็น “คดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง” ทั้งสิ้น ซึ่งควรอยู่ในอำนาจการพิจารณาของศาลตามรัฐธรรมนูญ หากพิจารณากฎหมายของต่างประเทศ จะเห็นว่า ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสกำหนดให้ข้อพิพาททั้งหลายทั้งปวงอันเกิดจากการโต้แย้งต่อผลของการเลือกตั้งสมาชิกสภาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็น “คดีการเลือกตั้งท้องถิ่น” ซึ่งอยู่ในอำนาจของศาลปกครองทั้งศาลปกครองสูงสุดของฝรั่งเศสยังได้ขยายขอบความหมายของคำว่า “คดีการเลือกตั้งท้องถิ่น” ให้ครอบคลุมไปถึงคดีการควบคุมคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของสมาชิกสภาท้องถิ่นด้วย

ประการที่สี่ ปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาคในการพิจารณาคดี จากกรณีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กำหนดให้ศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาคมีบทบาทเพิ่มขึ้นในการพิจารณาและวินิจฉัยคดีการเลือกตั้งท้องถิ่นซึ่งเป็นคดีพิเศษ มีหลักกฎหมายและระบบวิธีพิจารณาคดีที่แตกต่างไปจากคดีแพ่งและคดีอาญาทั่วไป ส่งผลให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการบังคับใช้และการตีความกฎหมายของศาล ที่ขาดความเป็นเอกภาพและมีมาตรฐานการวินิจฉัยที่แตกต่างกัน ทั้งยังส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการคดีของศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาคบางศาล ที่ขาดความพร้อมในการพิจารณาคดีดังกล่าว ผู้เขียนจึงใคร่ขอเสนอให้มีการทบทวนแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับบทบาทของศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาคในการพิจารณาคดีการเลือกตั้งท้องถิ่น รวมทั้งการกำหนดเขตอำนาจศาลที่เหมาะสมในการพิจารณาคดีดังกล่าว โดยจัดตั้งเป็นศาลพิเศษ ให้มีเขตอำนาจเหนือคดีการเลือกตั้งท้องถิ่นโดยเฉพาะ เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปตามหลักนิติวิธีที่ถูกต้องและมีมาตรฐานที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ดังเช่นการจัดตั้งศาลเลือกตั้ง (Election Court) ในประเทศอังกฤษ

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากสภาพปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้สิทธิทางศาลและเขตอำนาจศาลในการพิจารณาคดีในคดีการเลือกตั้งท้องถิ่นของศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาค ทั้ง 4 ประการ ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับการใช้สิทธิทางศาลกรณีสิทธิในการยื่นคำร้องต่อศาล ปัญหาเกี่ยวกับการใช้สิทธิ

ทางศาลกรณีสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งศาล ปัญหาความคลุมเครือของกฎหมายในการกำหนดเขตอำนาจศาล ตลอดจนปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาคในการพิจารณาคดี ผู้เขียนจึงใคร่ขอเสนอให้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวกับการใช้สิทธิทางศาลและเขตอำนาจศาลในการพิจารณาคดีดังกล่าว ในกรณีต่าง ๆ ดังนี้

5.2.1 ในประเด็นเกี่ยวกับเขตอำนาจศาลในการพิจารณาคดี เห็นควรจัดให้มี “ศาลคดีการเลือกตั้ง” เป็นศาลพิเศษ ที่มีสถานะเทียบเท่าศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาค อยู่ในสังกัดศาลยุติธรรม แบ่งออกเป็น “ศาลคดีการเลือกตั้งกลาง” และ “ศาลคดีการเลือกตั้งภาค” ประกอบด้วยผู้พิพากษาที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านกฎหมายมหาชน โดยเฉพาะ และมีประสบการณ์ความชำนาญเกี่ยวกับวิธีพิจารณาคดีในระบบไต่สวน โดยให้ศาลคดีเลือกตั้งกลางมีเขตอำนาจในการพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กับทั้งคดีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นในเขตกรุงเทพมหานคร และให้ศาลคดีการเลือกตั้งภาคมีเขตอำนาจในการพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นซึ่งการเลือกตั้งนั้นเกิดขึ้นในเขตศาล นอกจากนี้ เห็นควรกำหนดเขตอำนาจศาลให้ครอบคลุมไปถึงคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งในเรื่องอื่น ๆ ด้วย โดยบัญญัติคำนิยามของคำว่า “คดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง” ไว้ในรัฐธรรมนูญหรือพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีการเลือกตั้ง ดังเช่นการกำหนดลักษณะของคดีที่จะอยู่ในอำนาจการพิจารณาพิพากษาของศาลปกครองตามมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 จึงเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมหลักการดังต่อไปนี้ โดยกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ...

“มาตรา ...

ให้ศาลคดีการเลือกตั้งมีอำนาจพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่ขอให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง คดีที่อุทธรณ์คำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ... รวมทั้งคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง ทั้งนี้ วิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีให้เป็นไปตามระเบียบที่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกากำหนด โดยใช้ระบบไต่สวนและเป็นไปโดยรวดเร็ว

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ “คดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง” หมายความว่า คดีที่มีมูลเหตุแห่งคดีมาจากปัญหาหรือข้อโต้แย้งอันเกี่ยวกับการควบคุมและการจัดการเลือกตั้ง เช่น การประกาศให้มีการเลือกตั้ง การกำหนดคุณสมบัติ หลักเกณฑ์ในการสมัครรับเลือกตั้ง การออกประกาศหรือระเบียบต่าง ๆ ของคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อการควบคุมหรือการจัดการเลือกตั้ง

การสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาดการเลือกตั้ง ไปจนถึงการรับรองผลและการประกาศผลการเลือกตั้ง”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ...

บทเฉพาะกาล

“มาตรา ...

ในระหว่างที่ยังไม่มีการจัดตั้งศาลคดีการเลือกตั้ง ให้ศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาคมีเขตอำนาจในการพิจารณาและวินิจฉัยคดีการเลือกตั้งตามมาตรา ... ทั้งนี้ บทบัญญัติใดที่กล่าวถึงศาลคดีการเลือกตั้งกลาง ให้หมายถึงศาลอุทธรณ์ แผนกคดีเลือกตั้ง บทบัญญัติใดที่กล่าวถึงศาลคดีการเลือกตั้งภาค ให้หมายถึงศาลอุทธรณ์ภาค แผนกคดีเลือกตั้ง จนกว่าจะมีพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีการเลือกตั้งนั้น ๆ และเมื่อจัดมีการจัดตั้งศาลคดีการเลือกตั้งขึ้นแล้ว ให้อำนาจของศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาคตามมาตราใหม่ต่อไปเฉพาะเขตศาลที่มีการจัดตั้งศาลคดีการเลือกตั้งนั้น ทั้งนี้ ไม่กระทบกระเทือนต่อคดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณาและวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาค แผนกคดีเลือกตั้ง”

5.2.2 ในประเด็นเกี่ยวกับการใช้สิทธิทางศาลกรณีสิทธิในการยื่นคำร้องต่อศาล เห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย ดังต่อไปนี้

1) กรณีสิทธิในการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง เห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 มาตรา 102 จากเดิมแก้ไขเป็น

“มาตรา 102 เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดแล้ว หากผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่าสิบคน ผู้สมัคร ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายอำเภอในเขตเลือกตั้งนั้นเห็นว่า การเลือกตั้งหรือการนับคะแนนเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นเป็นไปโดยทุจริตหรือไม่เที่ยงธรรมหรือไม่ถูกต้อง ให้มีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งภายในกำหนดสามสิบวัน นับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง

ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งไม่รับเรื่องที่ยื่นคัดค้านหรือมีมติให้ยกคำร้อง ย่อมไม่ตัดสิทธิของบุคคลตามวรรคหนึ่งที่จะขอใช้สิทธิทางศาลโดยทำเป็นคำร้องระบุเหตุแห่งการคัดค้านพร้อมเสนอพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องตามควรแก่การพิจารณาวินิจฉัย ยื่นต่อศาลคดีการเลือกตั้ง ภายในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งหรือมีมติดังกล่าว คำสั่งศาลในกรณีนี้ให้เป็นที่สุด เว้นแต่เป็นคำสั่งให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามมาตรา...”

2) กรณีสิทธิในการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ตรวจสอบคำสั่งหรือมติของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมหลักการดังต่อไปนี้ โดยกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ...

“มาตรา...

ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา หรือในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ให้คำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งดังกล่าวเป็นที่สุด เว้นแต่กรณีตามวรรคสอง

คำวินิจฉัยที่ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ที่ถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิอุทธรณ์ได้ โดยทำเป็นคำร้องอุทธรณ์คำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นต่อศาลคดีการเลือกตั้งภายในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ทราบหรือถือว่าได้ทราบคำวินิจฉัยดังกล่าว ทั้งนี้ หลักเกณฑ์และวิธีการในการอุทธรณ์ให้เป็นไปตามระเบียบที่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกากำหนด คำสั่งศาลคดีการเลือกตั้งซึ่งยื่นตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งให้เป็นที่ที่สุด

ในกรณีที่ผู้ถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามวรรคหนึ่ง เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งได้คะแนนเลือกตั้งในลำดับที่ได้รับการเลือกตั้ง ห้ามมิให้ประกาศผลการเลือกตั้งนั้น หรือจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ จนกว่าศาลจะได้มีคำวินิจฉัยและมีคำสั่งอันถึงที่สุด”

5.2.3 ในประเด็นเกี่ยวกับการใช้สิทธิทางศาลกรณีสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งศาล เห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมหลักการดังต่อไปนี้ โดยกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ...

“มาตรา ...

เมื่อศาลคดีการเลือกตั้งได้รับคำร้องซึ่งขอให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือคำร้องอุทธรณ์คำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ตามมาตรา ... รวมทั้งคำร้องในคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งอื่น ซึ่งได้ยื่นต่อศาล ให้ศาลตรวจสอบความถูกต้องของคำร้อง กับทั้งพยานหลักฐานอันควรแก่การพิจารณาและวินิจฉัย ในการนี้ คำร้องที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งใช้สิทธิยื่นต่อศาล ตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง ให้ศาลมีอำนาจไต่สวนก่อนรับคดีนั้นไว้พิจารณาวินิจฉัย หากเห็นว่าคดีมีมูล ก็ให้รับคำร้องดังกล่าวไว้พิจารณาและวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป มิฉะนั้นก็ให้ยกคำร้อง

เพื่อประโยชน์ในการบริหารราชการแผ่นดิน นับแต่ศาลมีคำสั่งรับคำร้องตามวรรคหนึ่งไว้พิจารณา หากผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาหรือ

สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประกาศรับรองผลการเลือกตั้งแล้ว ให้นุคคลดังกล่าวปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้จนกว่าศาลจะมีคำสั่งให้ยกคำร้อง เว้นแต่การปฏิบัติหน้าที่ที่มีผลเป็นการแต่งตั้งโยกย้ายบุคคลภายในหน่วยงาน หรือการอนุมัติงานหรือโครงการที่มีผลผูกพันต้องงบประมาณรายจ่ายประจำของส่วนราชการ หรือเป็นการปฏิบัติหน้าที่ที่ขัดต่อผลประโยชน์หรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการไม่อาจกระทำได้อีก ทั้งนี้ การกระทำทั้งหลายที่กล่าวมานั้น ให้คำนึงถึงส่วนได้เสียและผลประโยชน์ของราชการและประชาชนเป็นสำคัญ ในกรณีเป็นที่สงสัยหรือมีความจำเป็นเร่งด่วนจะต้องปฏิบัติตามดังกล่าวเพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสียหายแก่การบริหารราชการแผ่นดิน บุคคลดังกล่าวมีสิทธิขออนุญาตต่อศาลซึ่งคืออยู่ระหว่างพิจารณา โดยทำเป็นคำร้องพร้อมแสดงเหตุผลและข้อเท็จจริงตามสมควร

กรณีตามวรรคสอง หากคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่า ผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำการอันฝ่าฝืนหรือจะกระทำการอันฝ่าฝืนซึ่งมิได้เป็นไปเพื่อประโยชน์แก่การบริหารราชการแผ่นดิน ตามมาตรานี้ หรือคำร้องขออนุญาตตามวรรคสองไม่มีเหตุผลอันสมควร ให้ยื่นเสนอต่อศาลหรือยื่นคำคัดค้านภายในสิบห้าวันนับแต่ทราบเหตุแห่งการใช้สิทธิดังกล่าว เมื่อศาลได้รับคำร้องหรือคำคัดค้านแล้วให้พิจารณาและสั่งการตามสมควร อนึ่ง การปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลตามวรรคสอง ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหาย ไม่เป็นเหตุให้เสื่อมเสียสิทธิแก่ทางราชการที่จะเรียกเอาค่าทดแทนตามกฎหมาย

คำสั่งศาลตามวรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม ให้เป็นที่สุด เว้นแต่คำสั่งให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ผู้ถูกกล่าวหาที่มีสิทธิอุทธรณ์ไปยังศาลฎีกา แผนกคดีเลือกตั้ง ภายในกำหนดหนึ่งเดือน นับแต่วันที่ศาลได้อ่านหรือถือว่าได้อ่านคำสั่งนั้น ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ในการอุทธรณ์ให้เป็นไปตามระเบียบที่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกากำหนด”